

Foto: Mihaela Marin

Adrian MIHALACHE

WOYZECK

în naveta spațială

Prietenul Sibiului, Andry Zholdak, nu putea lipsi din Festival, unde îi erau așteptate, cu interes, „inOvațiile”. Cea mai evidentă dintre acestea a fost schimbarea de *look*: a renunțat la șuvița subțire de păr care i se legăna pe creștet. În rest, nu ne-a oferit mari noutăți. Spectacolul după *Woyzeck* de Georg Büchner, jucat de trupa sa ucraineană, urmează formula cunoscută din *Viața cu un idiot*: aceleași cubicule cu pereți transparenti, în care se desfășoară acțiuni paralele, aceleași combinații între scene *live* și imagini filmate în timp real, același paroxism în interpretarea actorilor. Față de efervescența imaginilor din *Othello* sau de polifonia tensionată și bine orchestrată din *Viața cu un idiot*, propunerea de față dezamăgește. Ideile regizorale, destul de puține, sunt materializate în acțiuni repetate până la agasare. Actorii se tot fâțâie prin fața publicului, defilând de la o extremitate la alta a spațiului de joc. Polițiștii îi bat iar și iar pe protagoniști cu sălbăticie, apoi se

excită de la propria violență și trec la partide de sex între ei sau cu animale de butaforie. Ar fi însă nedrept să privim lucrurile în acest mod reducionista. În pofida tuturor neajunsurilor sale, spectacolul este viu, emoționant, debordant de energie, cu un ritm bine susținut.

Andryi Zholdak mărturisește într-un interviu (din excelenta carte coordonată de George Banu, *Repetițiile și teatrul reinnoit*, tipărită de Editura Nemira și lansată cu prilejul festivalului sibian) că „trebuie să te comporți cu scena de parcă te-ai afla pe o navă spațială” (pag. 319). În această remarcă aparent obscură se află cheia montării. La început, *Woyzeck* și *Marie* se află într-o lume atemporală, care este, de fapt, lumea lui Büchner, desprinsă de circumstanțele epocii în care a trăit acesta. Apoi, regizorul introduce mărcile contemporaneității, prin polițiștii brutali și prin cabinetul ministerial în care tronează portretul lui Timošenko.

În cele din urmă, acțiunea este transpusă în viitor, pe o navă cosmică, în care eroii rătăcesc prin univers, clamându-și ardoarea și disperarea. Trecerea de la generalul uman la particularul social și, de aici, la universalul cosmic dă spectacolului anvergură și cea dimensiune romantică, de care Büchner s-a ferit, dar care nu e neapărat nepotrivită. Este drept că, uneori, romantismul înalt cade în romanță. Astfel, uneori, iubindu-se sub firmament, *Woyzeck* și *Marie* reeditează fără voie cuplul *Miroiu–Mona* din *Steaua fără nume*.

Există o noutate și în lucrul cu actorii. La vremea premierei de la Sibiu a spectacolului *Viața cu un idiot*, Zholdak teoretiza maniera lui agresivă, spunând că, în felul acesta, bietul actor maltratată trezește compasiunea publicului, care empatizează mai bine cu el. Acum vede în actor un principiu feminin pe care regizorul este chemat să-l fecundeze: „actorii sunt femei, ei sunt o floare de forma unui vagin... care naște semințe: roluri, cuvinte, sunete, mișcări psihic. Regizorul trebuie să poată intra în actor și depinde de fiecare actor în parte cât de mult poate el să lase un regizor să intre în vaginul său. Regizorul e un penis, o putere, un zeu al însemințării. Cu sperma, forța și pasiunea sa, el trebuie să intre în actorul-vagin și să-l frângă, să se unească cu el” (*op. cit.*, pag. 309–310).

În ciuda umorului involuntar, metafora pare să exprime destul de adecvat noua atitudine a lui Zholdak față de actori: el nu mai e, de acum, un agresor, ci un violator. Judecând după interpretarea sinceră, plină de energie și de entuziasm a actorilor, se pare că actul respectiv a fost unul reușit și bine gustat de toate părțile implicate. Desigur, sexualizarea metaforică a relației regizor–actor are drept consecință un interes sporit pentru interpreții tineri, cu condiția de neîndeplinit ca aceștia să posede și o vastă experiență: „Sunt într-o fază în care îmi plac artiștii tineri. Pentru mine e bine ca actorii să fie tineri, dar să aibă deja experiență, pentru că îmi este lene să-i mai învăț. Eu lucrez foarte rapid și nu ar mai trebui să existe instruire” (*op. cit.*, pag. 314).

AGENCY CULTURE, UCRAINA – Woyzeck după Georg Büchner. Regia și adaptarea: Andriy Zholdak. Dramaturgia: Carl Hegemann. Decorul: Andriy Zholdak & Tita Dimova. Costumele: Tita Dimova. Muzica: Vladimir Klykov. Data reprezentației: 4 iunie 2009.